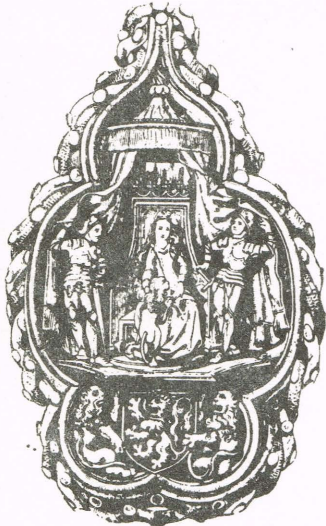

GHENDTSCHÉ-TYDINGHEN

maandblad van de heemkundige en historische kring
"gent,"

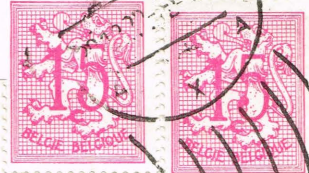

verantwoordelijke uitgever:

M. STEELS
St. Lievensdoorgang, 1,
9000 GENT

jg. 1 nr. 11
december 1972

Dhr. Marcel ROOSEN
Aan de Bocht, 15
9000 GENT

inhoud

Voordracht en illustraties	p. 197
Speelscholen te Gent	199
Het Meerhem en zijn Fraters- plein	204
Eindejaarsquiz 1972	208
Pleidooi voor een lantaarn- paal	209
Alfons van Werveke	210
Documentaire Fiche: Het Hof van Wackene	213
Vraag en antwoord	216
Varia	220
Bibliotheek en archief	221
Gent in de pers	222
Bibliografische sprokkelingen	224
Aanvullende ledenlijst	224

Elke auteur is al-
leen verantwoorde-
lijk voor zijn
bijdrage

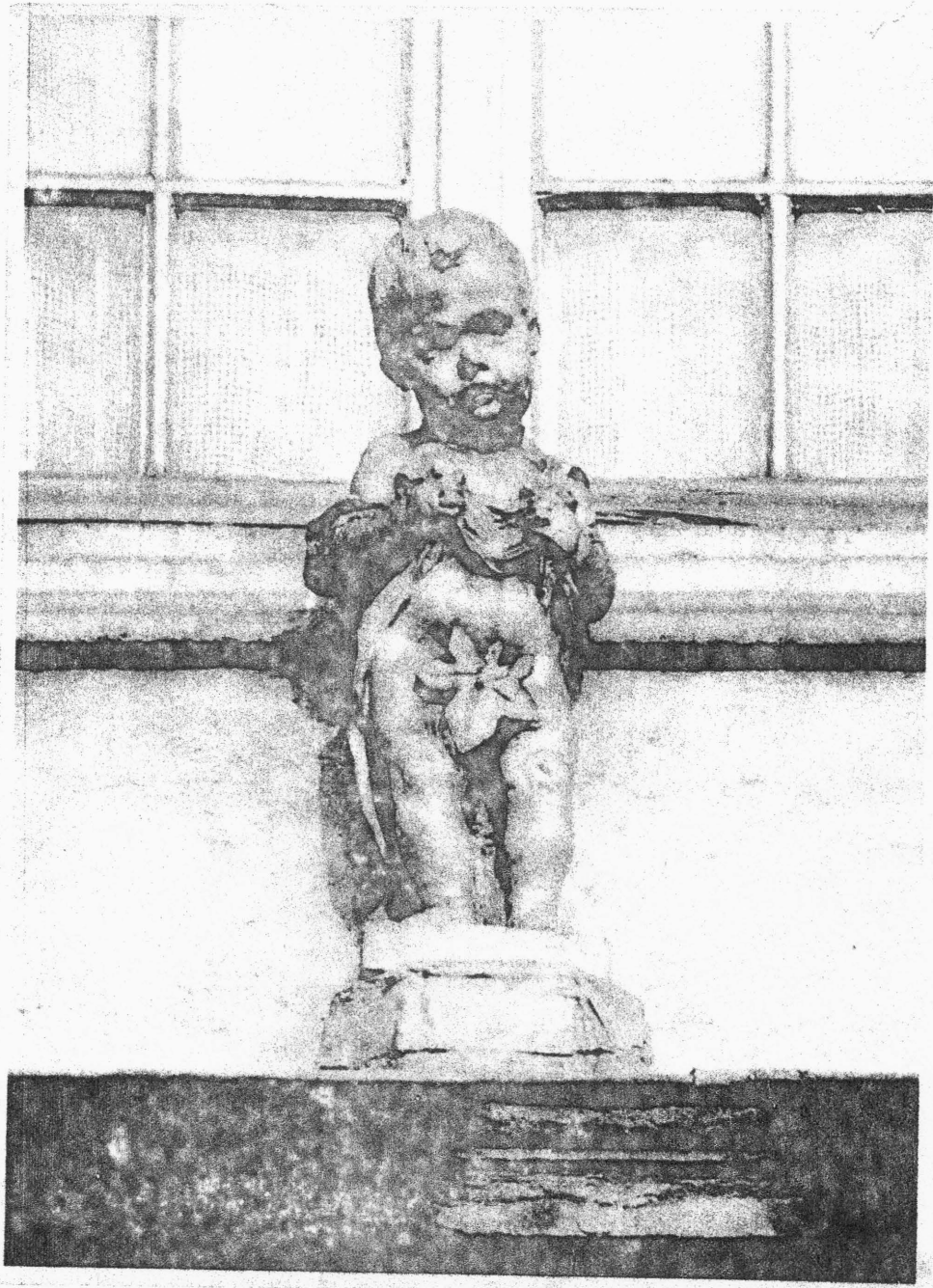
sparen bij het

GEMEENTEKREDIET

zeker en vast!

- DEPOSITOBOEKJES
- KASBONS
- KAPITALISATIEBONS
10.000 fr. worden 24.000 fr.
in 12 jaar.

=====

" OP ZONDAG 28 JANUARI 1973 OM 10 U IN DE BOVENZAAL VAN "

" "HET DAMBERD" KOORNMARKT, GENT VOORDRACHT GEHOUDEN "

" DOOR DE HEER Ir. A. MERTENS OVER "VERLEDEN EN TOEKOMST "

" VAN DE STAD GENT" MET DIAPROJECTIE. "

" ALLE BELANGSTELLENDE ZIJN HARTELIJK WELKOM. "

=====

Illustraties in dit nummer

In verband met de bijdragen over het gentse "Manneken Pis" verschenen in G.T. nr. 9, oktober, blz. 164 en nr. 10, november, blz. 178, hebben wij het genoegen een foto van ons verdwenen ventje te kunnen publiceren.

Naar een opname van A. De Vogelaere, destijds gevestigd Kortrijksepoortstraat, bezorgde de N.V. Gestetner, Stationstraat 25 Gent, ons een elektronische stencil. Wij zijn de Heer Boelaert, supervisor bij voornoemde firma, daarom zeer dankbaar.

De tweede illustratie in dit nummer is terug een reproductie van een tekening van wijlen Lode Sanglet.

Een eerste tekening van deze begaafde artiest verscheen in het Septembernummer van G.T. (Het Veerleplein ca 1830).

In het oktobernummer maakten onze lezers kennis met de Reep en Neerschelde ca 1820.

De tekening in het huidig nummer stelt de Keizerpoort te Gent voor ca 1810. De kunstenaar liet zich zonder twijfel inspireren o.a. door de tekening van de hollandse soldaat JJ. Wynants (zie daarover: Album Wynants - "Gand pendant la période hollandaise -1815-1830: Prosper Claeys en Armand Heins- Gent 1904).

Het huis rechts op de tekening, gebouwd in 1800 voor rekening van Ch. G. de Meersman, werd later betrokken door Jos. Van der schueren, molenaar en olieslager. Naderhand noteren wij G. Geill, marmerkapper, het constructiehuis de Nobele-Nolet, vervolgens ateliers De Keuckelaere, Ateliers Lagache, tot heel het complex werd afgebroken om plaats te maken voor het Keizerpark.

De stenen brug met drie pijlers werd afgebroken in 1883.

De grote stenen windmolen in het midden van de tekening was gelegen op het einde van de Visserij, ongeveer op de plaats waar de suikerijfabriek Staelens, later Naus (La Belle Jardinière) gevestigd werd.

De Keizerpoort- twee pijlers in witte steen en dubbel hekken hier zichtbaar werd gebouwd in 1806 naar de plans van de architect Pisson. Het hek verdween in 1860 na de opheffing van het oktrooi. Pas in 1883, bij het bouwen van de nieuwe

198.

Keizerbrug in de as van de Brusselsestraat, en de sluizen, werden de pijlers afgebroken.

Ten huidige dage geeft het vroeger hekken van de Keizerpoort toegang tot het kasteel Zwaanhoek (Rijkstuinbouwschool) Melle.

Links bemerken wij een gebouwtje met toerken en schietgaten. Het was een constructie van de XVIIe eeuw die deel maakte van de stadsversterkingen. Het fortje werd afgebroken in 1886 bij de bouw van de 2de Willemsbrug, nu ook reeds verdwenen bij de aanleg van de ringlaan en viadukt.

g. hebbelynck

"GENT GISTEREN"

Tentoonstelling ingericht door de Generale Bankmaatschappij met de medewerking van de Heemkundige en Historische Kring "Gent" in de lokettenzaal van de Bank, Kouter Gent.

300 foto's van het vroegere Gent.

Een keus uit de verzamelingen van de HH. G. Hebbelynck en Fr. Semay.

Toegang: van donderdag 28 december tot en met vrijdag 19 januari 1973.

Weekdagen van 9 tot 12.30 en van 13 tot 16.30
's vrijdags tot 19 u.

Week-ends (zaterdag en zondag) van 10 tot 12.30 u.
gesloten op 1 januari.

Toegang kosteloos.

* * * *

Ons medelid, de gunstig bekende etser

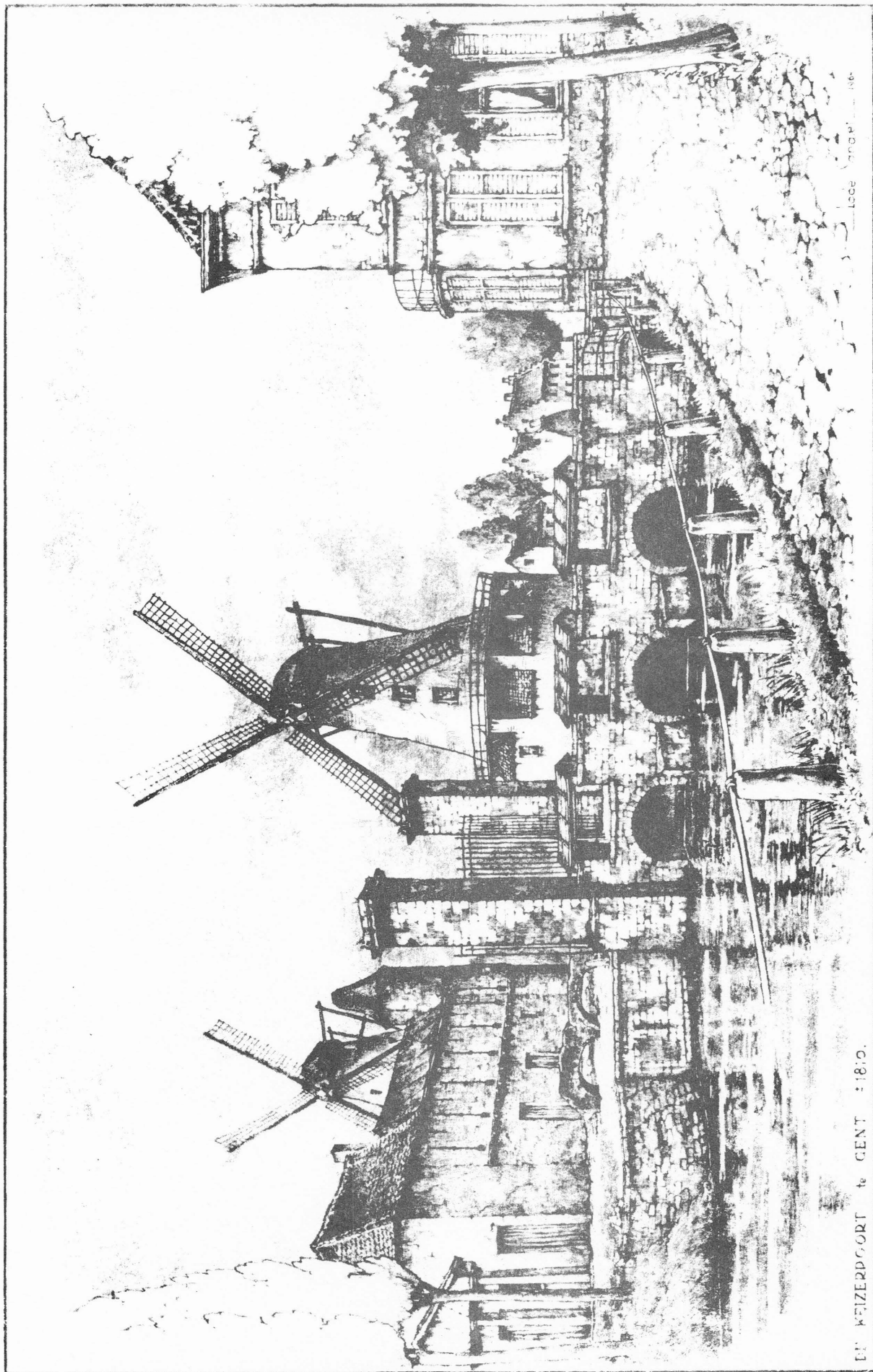
Georges LANGIE

stelt ten toon in de Galerie Vyncke-Van Eyck,
Nederkouter Gent.

van zondag 24 december tot en met vrijdag 5 januari 1973.

Weekdagen van 10 tot 12.30 u. en van 15 tot 18 u.

Zondag van 10 tot 13 u.

DE KEIZERPOORT te GENT : 1810.

1000 1810 1860

Gent 1856. De stad telt 106.641 inwoners: dit is 1/42 of 2,35% van de bevolking van ons land (1). Het aantal geboorten bedraagt 3715 kinderen: 3090 wettige kinderen, 494 natuurlijke kinderen en 131 vondelingen. Het geboortecijfer is dus zeer hoog: 34,8 kinderen per 1000 inwoners. Maar ook de kindersterfte ligt buitengewoon hoog: 40 % van de kinderen sterven vóór hun vijfde jaar.

Het negentiende eeuwse Gent: stad van beluiken, stad van armoede en ellende. In 1865 telt men te Gent 598 beluiken met 4437 woningen: hier wonen 5124 gezinnen met 20.685 inwoners. Dit is een vijfde van de bevolking van de stad. Elke woning in een beluik telt dus gemiddeld 4,6 inwoners.

In 1856 zijn in Gent 976 herbergen (toevallig een laag aantal: in 1853 waren er 1151 en in 1860 zullen er 1505 zijn): dit is toch een herberg voor 109 inwoners. En in deze herbergen wordt gedronken om de honger, de koude, de ellende te vergeten. Volgens de octrooirechten werden in 1856 4461 hectoliter jenever van 50° verbruikt. 1856 was een ongunstig jaar voor de jenever, maar toch betekenen die 446 100 liter 4,2 liter per inwoner.

Op de rol van het "bestuur van weldadigheid" zijn 4946 gezinnen, die 20.302 personen bevatten, ingeschreven voor regelmatige steun; daarnaast genoten nog 1680 gezinnen met 6720 personen een tijdelijke steun. Het rapport van de "arme kamer" spreekt van de duurte van de levensmiddelen en van het gebrek aan werk. Een vierde van de bevolking behoeft dus blijvend of tijdelijk geholpen te worden. Deze groep behoeftigen bevat geen profiteurs, want de controle is scherp. De steun in geld voor 1856 bedraagt 155.179,59 F of gemiddeld 23,40 F per gezin. Daarnaast wordt ook nog steun in natura verleend: voornamelijk brood, rijst, aardappelen, kolen en klederen. In de 17 instellingen onder het bestuur van de burgerlijke godshuizen (de drie wezengestichten en het Bijlokehospitaal inbegrepen) verblijven 2430 personen.

En om dit beeld te volledigen: slechts 3% van de bevolking heeft stemrecht.

Gent: stad van proletariërs, stad van textielfabrieken. In de vroege ochtend stappen de vaders, de moeders en de kinderen op hun klompen naar de fabriek. Maar wat te doen met de allerkleinsten? Door een mededeling van 14 april 1832 beveelt de administrateur-generaal Lesbroussart de oprichting van bewaarscholen aan. Te Gent wordt in 1834 een eerste bewaarschool voor kinderen van behoeftige ouders opgericht in de Barenstraat: de kinderen worden er aanvaard van twee tot zes jaar. De

school was open 's morgens van bij het luiden van de werkklok tot 's avonds (2). De school kende aanvankelijk wat succes, maar de bevolking daalde snel; veel moeders moesten te ver gaan om hun kind naar school te brengen. In 1839 werd de school gesloten.

In 1847 neemt het bestuur van weldadigheid het besluit een bewaarschool te openen voor kinderen van de werkende en hulpbehoevende bevolking. Het gebouw werd opgericht met de opbrengst van een tentoonstelling van oude schilderijen gehouden in 1845 in de vestibule van de universiteit. De school wordt gevestigd in de Laurierstraat op de wijk St. Pieters. In 1849 bezoeken 295 arme kinderen tussen twee en zes jaar de school. Elke dag ontvangen de kinderen een kom soep. Maar hiermede is de behoefte niet voldaan: de arbeidersbevolking vraagt om aan elke school een bewaarschool te openen. In maart 1851 besluit de gemeenteraad een tweede bewaarschool te openen in de Roskamstraat: de school ontvangt 545 aanvragen, slechts 330 kinderen kunnen aanvaard worden. In december 1853 wordt een derde bewaarschool opgericht op het Heilig Kerst: ze is gehecht aan het Louisa-instituut en staat onder de leiding van de knappe juffrouw Hofman, hoofdonderwijzeres van deze school. De nieuwe bewaarschool telt onmiddellijk 340 leerlingen; dit is zeker het bewijs, dat de school aan een dringende behoefte voldoet. Bovendien konden 379 kinderen niet toegelaten worden wegens plaatsgebrek. In 1856 tellen de drie stedelijke bewaarscholen samen 1007 kinderen.

Op initiatief van kanunnik De Decker worden ook vrije bewaarscholen opgericht. In 1856 bestuurt het Comité van bewaarscholen te Gent vier inrichtingen, die samen ongeveer 800 leerlingen tellen: in de St. Margrietstraat de Zusters van Liefde, op de Kromme Wal de Zusters van de Kindsheid Jezus, die nog een bewaarschool hebben op het Casinoplein, een vierde schooltje is gevestigd in de St. Lievensstraat.

In 1856 zijn er te Gent ongeveer 9000 kleuters tussen twee en zes jaar. Ongeveer 1800 kinderen kunnen opgenomen worden in een bewaarschool. Wat gebeurt er met de overige kleuters? Een aantal kan natuurlijk thuis blijven bij moeder. Maar wat met de vele anderen, van wie moeder en vader zich de ganse dag afsloven op een fabriek? Een aantal kinderen komen te recht in de zogenaamde "speelschooltjes", die door particulieren worden gehouden. Over deze speelschooltjes is weinig gekend; vermoedelijk zijn ze ontstaan met de ontwikkeling van de textielindustrie en met de vrouwenarbeid in de fabrieken. Deze speelschooltjes zijn niet te verwarren met de "matressenschooltjes" van de Hollandse tijd, waar de kinderen leerden spellen.

In 1855 werd een onderzoek naar de toestanden in deze speelscholen ingesteld. Bundel R 7 L (1855-1870) van het Stadsar-

chief te Gent bevat de verslagen opgesteld door de politie-commissarissen over de speelscholen op hun wijk.

Wijk	Aantal speelschooltjes	Aantal kinderen
1° wijk	6	109
2° wijk	13	188
3° wijk	6	122
4° wijk	13	241
5° wijk	7	93
Totaal	45	753

De verslagen verstrekken ook enkele gegevens over de lokalen. Enkele voorbeelden:

Galgenberg: 24 kinderen, ongezond lokaal, dient niet alleen tot keuken, maar ook als fruit- en viswinkel.

Canijnstraat: 18 kinderen tussen twee en vijf jaar, lokaal drie meter op 2,75 meter, dient ook tot keuken.

Berouw: 26 kinderen, lokaal: 4 m op 3 m en 2,5 m. hoog.

Ruimte : 30 kubiek meter; met ruimte ingenomen door de meubels minder dan 1 m³ per kind.

Vierde wijk: 18 kinderen: les enfants font leurs besoins dans la classe même, l'air en est vicié.

Kazernestraat: 20 kinderen, lokaal 3 m op 8 m. Het lokaal is vochtig; de vrouw is 82 jaar oud, doof en verlamd.

Voetweg: 18 kinderen tussen twee en zes jaar. Lokaal: 4 m op 3,6 m. Lokaal dient ook als keuken en slaapkamer.

Oude Molenaarsstraat: 16 kinderen tussen twee en zeven jaar.

Lokaal: 3,6 m op 3,9 m. Het dient tevens als keuken en voor een kleine fruithandel. De meubels en huisdieren bezetten een groot deel van het lokaal.

Een groot aantal speelschooltjes zijn gevestigd in beluiken, wat begrijpelijk is als we even denken aan de armoede van de "meesteressen".

Op verzoek van het stadsbestuur hebben de leden van de Provinciale Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht de speelschooltjes bezocht. Het verslag over de speelschooltjes op de eerste en tweede wijk is opgesteld door de voorzitter van de commissie Ch. A. Van Coetsem, dokter in de geneeskunde en hoogleraar. We ontlenen het volgende aan dit verslag: "De meeste lokalen van de speelschooltjes zijn niet geschikt: meestal kleine kamers, gangen, hangaars, winkel of keuken. De hygiënische toestanden zijn niet bevorderlijk voor de gezondheid van de kinderen: in vele lokalen is te weinig ruimte, in andere lokalen zijn ongezonde geuren en

uitwasemingen waarneembaar. Practisch overal hebben we moeten vaststellen: gebrek aan luchtverversing, overbevolking, gebrek aan licht. 's Zomers kan men op enkele plaatsen de kinderen buiten laten spelen of opent men een deur of een raam. Maar dit is onmogelijk in de winter: om de kosten van verwarming te drukken blijven de ramen hermetisch dicht. De gevolgen van deze toestanden zijn nog nadeliger, gezien de kinderen de ganse dag moeten stil zitten. Aan de lichamelijke ontwikkeling van de kinderen wordt heel wat schade berokkend. Deze bemerkings tonen aan, zegt dokter Van Coetsem, hoe het in tegenstelling is met de belangen van de kinderen het bestuur van deze schooltjes over te laten aan vrouwen, die geen enkel begrip hebben van het toepassen van de eerste beginselen van de hygiëne. Het ligt niet in mijn bedoeling het stadsbestuur een blaam te werpen voor de huidige toestanden, noch de bewaarschoolhoudsters te beschuldigen. Integendeel, ik wens het stadsbestuur te feliciteren voor zijn belangstelling voor de openbare gezondheid. Wat bestaat is ontstaan uit een behoefte. Inderdaad, de werklieden staan voor de pijnlijke keuze: of hun werk verlaten om hun kinderen te verzorgen of hun kinderen toevertrouwen aan onbekwame vrouwen. Anderzijds is het onmogelijk van deze vrouwen iets meer te eisen voor een vergoeding van twee centimes per dag. Om te eindigen doet dokter Van Coetsem de volgende voorstellen:

- a. door uitsterven de speelschooltjes laten verdwijnen
- b. zo lang ze bestaan, een degelijk toezicht houden op de verluchting, de reinheid, het aantal toegelaten kinderen
- c. openen van nieuwe speelschooltjes enkel met toelating van het gemeentebestuur op voorlegging van een plan en met bepaling van het aantal toelaatbare kinderen.
- d. nieuwe gemeentelijke bewaarscholen oprichten.

In zijn verslag over de speelschooltjes van de derde wijk komt dokter Van Coetsem tot dezelfde vaststellingen: de speelschooltjes worden meestal gehouden door arme, gebrekkige vrouwen, die enkele kinderen verenigen in hun kamer, die tegelijk dienst doet als school, winkel, werkplaats, keuken, en zelfs slaapkamer. Vijf schooltjes van de derde wijk hebben minder dan een vierkant meter oppervlakte per kind.

Het verslag over de vierde wijk ontbreekt. Het rapport over de speelschooltjes van de vijfde wijk werd opgesteld door dokter E. De Nobele en door professor D. Mareska, dokter in de geneeskunde en in de natuur- en wiskunde. Hun besluiten stemmen overeen met deze van dokter Van Coetsem. "Deze speelschooltjes sluiten zou de meesteressen veroordelen tot de bedelarij. Ook de ouders zouden voor een moeilijk probleem worden geplaatst. Nu reeds klagen de meesteressen, dat het aantal kinderen in hun schooltjes vermindert".

Bij deze verslagen willen we de volgende bedenkingen maken:

- a. de huidige bouwreglementen vergen een minimumoppervlakte van 2 vierkant meter per kind
- b. in de rapporten werd geen aandacht geschonken aan de volgende punten: drinkbaar water, toiletten, bergruimte, klederen, wastafels. Natuurlijk werd alles bekeken met een bril anno 1855.

De speelschooltjes zullen nog een hele tijd bestaan; de gegevens erover zijn echter schaars. De schepenen van onderwijs Gustaaf Callier (1858-1863) en August Wagener (1864-1877), beiden hoogleraar, zullen een groot aantal kosteloze bewaarscholen oprichten. In 1877 op het einde van het schepenschap van A. Wagener telt Gent dertien stedelijke kosteloze bewaarscholen met ongeveer 4000 ingeschreven kinderen.

M. STEELS

Bronnen:

1. We gaven de voorkeur aan het jaar 1856, omdat in dit jaar de tienjaarlijkse volkstelling werd gehouden; de getallen voor de overige jaren zijn minder nauwkeurig (zie M.E. DUMONT: Gent. Een stedenaardrijkskundige studie, Brugge, 1951, blz. 120)
2. Luiden van de werkklok 's morgens:
  - 1 januari: 8 uur
  - 1 februari: 7u 15
  - 1 maart : 6 u 30
  - 1 april: 6 u
  - 1 mei tot 11 augustus: 5 u
  - 1 september: 5 u 45
  - 1 oktober: 6 u 30
  - 1 november: 7 u 15
  - 1 december: 8 u
3. Verdere bronnen:
  - Verslagen van de gemeenteraad
  - Jaarverslagen van de stad Gent
  - Wegwijzer der stad Gent

Toen Schepen Vermeulen in 1942 de naam van "Chartreuzenplein" (naar de vermaarde Kartuizers) veranderde in "Fratersplein", was dit geschiedkundig volledig juist. Oorspronkelijk was er bij de Gentse bevolking, vooral dan in de onmiddellijke buurt, wel wat protest bij de naamwisseling. Het had toch geen zin, zo meende men, het plein voor het huidige instituut St.-Jan de Deo, "Fratersplein" te noemen. Men aanzag het meer als een tegemoetkoming aan de Broeders die er woonden. Bovendien had men van die broeders dan nog "Fraters" gemaakt!

Dit misverstand mag wel eens weggewerkt worden.

Daarom dit artikeltje. Ook al omdat er toch zo bitter weinig over de vroegere bewoners van St.-Jan de Deo, de zogeheten "Fraters Derde-Ordelingen", gekend is. Het waren inderdaad deze Fraters, beter gekend onder de benaming "Fraters up het Meerhem of Fraters van St.-Jan in Eremo (in de Wildernis)", die er gedurende meer dan 120 jaren hun nederzetting hadden.

Hoe het begon

Omtrent 1304 in de stad Gent toegelaten, vestigden zij zich eerst in de Heilige Geeststraat en meer bepaald in de onmiddellijke nabijheid van de Armenkamer van de Sint-Niklaasparochie.

Op zichzelf was dit idee, zich dààr te vestigen, niet zo uitzonderlijk te noemen. Rond die tijd, en ook later, was het inderdaad een sterk verspreide gewoonte de hulpbehoevende armen te helpen. Daartoe richtte men de "armen- of Heiligegeestkamers" op. Brood, kleding, stookgerief enz. werden er uitgedeeld. Hierbij lieten de Fraters zich zeker niet onbetuigd!

Met het stichten van het Weversgodshuis in de Veldstraat (rond 1390), op de hoek van de "Clopsteghe", kregen de Fraters een definitieve "standplaats". Hun invloed werd later uitgedrukt in de straatbenaming "Derde-Oordine-steghe". In feite werd dit godshuis door de wevers beheerd. Deze nu lieten slechts een kern van vijf à zes personen in de Fratersgemeenschap toe. De Fraters zelf waren meestal wevers.

Stichting Meerhem

Toen hun aantal groeide, werd er een splitsing doorgevoerd. Een deel van de Fraters trok naar de Lijnwaadweverskapel, thans cinema "Savoy" in de Korte Dagsteeg. Hier verbleven ze een tijdje, in afwachting van hun nederzetting op het Meerhem.

De achtste januari 1456 was dan de grote dag! Ze kochten voor 80 ponden grooten, een huis met aanpalende weide, gelegen op het Meerhem. Dit kwartier maakte destijds deel uit van de Sint-Michielsparochie. In 1460 woonden ze er reeds. Voortaan werden zij

de "Fraters up het Meerhem" genoemd. Drie jaar later, op 2 september 1463, kregen zij van priester Jan Rieme geld om hun klooster en kapel te bouwen. In maart 1465 werd hun klooster als dusdanig erkend en hun stichting goedgekeurd.

Aan deze akte van goedkeuring hing ook hun zegel. Deze was in groene was en meette 0 m 041 op 0 m 026. Het stelde de Heilige Johannes de Doper voor met het Lam Gods. In vertaling luidt het opschrift: Huiszegel van Sint-Jan in Eremo, te Gent, van de Derde Orde van vader Franciscus. Hiermee hebben we meteen een aanduiding dat de Derde Ordelingen gesticht werden door de Heilige Franciscus. Hierop verder ingaan brengt ons buiten het opzet van dit artikel tje.

Een ander heraldiek kenmerk was hun wapenschild.

Dit schild had een gouden veld in de vorm van een tamelijk ronde ovaal (vrijgezellenkenmerk). Op dit veld kwamen drie ijzeren smeednagels voor met schaduw op de kanten. Duidt dus op de ingrediënten afkomstig uit de kruisiging en het lijden van Christus, volgens wiens voorbeeld zij boetvaardigheid en naastenliefde beoefende. Een tweede versie kent aan dit wapenschild een bruin veld toe waarmee men dan wil wijzen op de bruine kleur van de pij van St.-Franciscus.

Dat de Fraters niet zinnens waren zich in een hoekje te laten drummen, bewijzen wel de talrijke akten en akkoorden die zij ondertekenden. Zo sloten zij op 12 september 1465 een akkoord af met de parochiegeestelijkheid van Sint-Michiels en Akkergem, waarin zij hun bevoegdheden inzake erdiensten en uitbreiding van hun klooster lieten vastleggen. Bewerkers van dit akkoord waren de Fraters: Eustasius de Huele, Jan Colin en Livin de Poele. Het is de abt van Sint Baafs die het akkoord bekrachtigde.

Met behulp van vele giften van gelovige en adellijke Gentse families, konden zij zichzelf en hun zieken onderhouden. Bekend is ondermeer een schenking door dame Isabelle Winnox, van een som geld ten bedrage van 10 ponden grooten vlaamse munt (1483).

Chronologisch verder gaand, zien we dat de Fraters in 1502 een aktie ondernemen met de Zusters van het klooster van dezelfde Derde Orde bij Sint Jans te Gent, waarbij ze Pater Joos Wilchase, Minderbroeder, die ze tot gezamenlijke "Visitator" gekozen hadden, weer afdanken.

Met een akte van 16 februari 1510 ontvingen zij van de nering der Zagers (Sint Jacob) 20 ponden grooten vlaamse munt. In ruil stonden de Fraters in voor het celebreren van een wekelijkse zondagsmis en ook op de feestdagen werd dit van hen verwacht. Tevens verbonden zij er zich toe een priester ter beschikking van de Zagers te stellen tijdens hun jaarlijkse ommegang. Als waarborg

gaven de Fraters hun "geestelijke" en "wereldlijke" goederen in pand.

Het memorieboek van Gent verhaalt ons dat in 1515 de brouwerij van het klooster op het Meerhem afbrandde. Wij vragen ons echter af of het hier geen 'misslag' betrof. Beging men geen verwarring met de brouwerij "De Rake" die inderdaad in de nabijheid van het klooster gelegen was?

Zeventien jaren later, (14-1-1532) spannen de Fraters een geding in tegen de erfgenamen van Gillis Vande Velde. Het ging hier om een rente van 10 shellingen grooten. Deze rente werd gereklameerd op goederen gelegen te Wetteren.

Op 3 januari 1535 werd er een belangrijke charter voor de Raad van Vlaanderen gebracht, waardoor de kloosterlingen van de Derde Orde, mits het bekomen van een som geld, er zich toe verbonden een mis te doen op het graf van Jan Uutenhove, in de kapel van het godshuis "Poortakker". Dit diende eeuwig en erfelijk te gebeuren. Zo, om het een of ander motief, deze kloosterlingen aan hun verplichtingen niet konden voldoen, dienden zij aan het godshuis 24 ponden grooten te betalen.

Weer drie jaar later bekwamen de Fraters op het Meerhem het stuk grond dat vóór hun klooster lag. Het werd hen door de schepenen van Gent op cijns afgestaan. De desbetreffende akte werd verleden op 23 december 1538 en het was Frater Vander Naedt, minister, die ondertekende.

Waar kloosterlingen zijn wordt er ook regelmatig aan processies gedaan. In de middeleeuwen des te gemakkelijker. In de bisschoppelijke processie te Gent, gehouden op 12 mei 1540, hadden zij de eer de processiestoet te openen.

Dat de Fraters het niet altijd even gemakkelijk hadden bewijst ook wel een akte van 9 februari 1541. Tussen Fraters en pachters was er een konflikt ontstaan omtrent het al dan niet betalen van accijnsen. Onze Fraters haalden het voordeel naar hun kant!

Een akte van 16 oktober 1556 vermeldde dat men een nieuwe kaai voltooidde vóór het klooster van de Derde-Ordelingen. Deze plaats werd meteen ook aangewezen voor het lossen van goederen met "de kraan" en "de weegschaal".

Het gebeurde ook dat de Fraters onderdak verleende aan lieden van slecht gedrag. Zo is ons het geval bekend van Frans Stalens. Op 25 februari 1560 werd deze man uit het klooster gehaald. Wegens moord werd hij op de Hoofdbrug van de stad Gent onthoofd en daarna begraven bij de Augustijnen.

Een attest daterend van 1563, en van de hand van Frater François Matthijs, minister van het klooster, getuigde dat het apostolaat van de Fraters bestond in het verzorgen van geesteszwakken. Het getuigschrift in kwestie had het over Gillis van Overwaele die in feite wegens moord eerst in de gevangenis en daarna in de Bijloke Abdij gezeten had. Vervolgens kwam hij bij de Fraters op het Meerhem en evenals zijn vader werd hij daar "gehouden binnen strikte muren wegens zijn gebrekkigheid ende krankheid van zinnen".

Einde van de Fraters op het Meerhem

De Fraters Derde-Ordelingen op het Meerhem zijn nooit in groot aantal geweest. Rond 1578, toen de Calvinisten in hun kapel predikten, waren er nog drie. Twee ervan traden uit en Gillis van der Meersch, op dat ogenblik alleen, vluchtte naar Bergen bij zijn ordegenoten van Sint Kruis.

Weldra bleef ook daar maar één Frater meer over en deed zijn klooster van de hand. Frater Gillis kwam dan terug naar Gent. Zijn klooster bevond zich, alhoewel niet ten gronde verwoest, toch in thamentabele toestand. Onmogelijk voor de Frater om zijn klooster te herstellen. Hij bezat er de middelen niet toe. Hij nam dan ook het besluit zijn klooster aan de Kartuziers over te dragen, mits levenslang onderhoud voor hemzelf.

De akte van overdracht werd verleden op 1 maart 1583.

Een latijnse brief werd op de kerkdeuren van St.-Baafs geplakt. Hierdoor werd deze overname openbaar gemaakt en iedereen die enige rechten had in het klooster, werd verzocht dit binnen een redelijke termijn aan de bevoegde instanties kenbaar te maken.

Twee jaar later kwam er even een zekere Adriaan Wachtebeke op de proppen. Deze beweerde dat hij als ex-Frater Derde-Ordeling op het Meerhem, nog rechten had in het overgedragen klooster.

Aan deze priester Derde-Ordeling werden tenslotte dezelfde voordelen toegestaan als aan Frater Gillis vander Meersch.

Hiermee kwam dan een definitief einde aan het bestaan van de Fraters Derde-Ordelingen op het Meerhem.

Hopelijk zijn we er in geslaagd U een klaardere kijk gegeven te hebben in het "waarom" van de naamwisseling van "Chartreusenplein" in "Fratersplein".

JAAK BREBELS

Bronnen

Rijks- en Stadsarchief van Gent: Authentieke tijdsdocumenten

EINDEJAARSQUIZ 1972

De boog hoeft geen 12 keren op 12 gespannen te zijn. Daarom vergast G.T. zijn trouwe lezers ter gelegenheid van Kerstmis op een alhoewel luchtig maar niettemin als serieuze kost bedoeld heemkundig toemaatje.

Degenen die van die aangeboden duisterheden niets zinnigs kunnen terechtbrengen verwijzen we naar het JANUARINUMMER van G.T. dat prompt de grote en kleine sluiers zal oplichten.

Die zondagavond was ik de teeveedinges meer dan zat geweest. Was derhalve met een boekje naar bed getrokken om nog wat te liggen lezen. Met name over het driedaags bezoek dat koning Leopold en koningin Louise-Marie op 28 (zondag), 29 en 30 sept. 1837 ter gelegenheid van de inhuldiging van de eerste spoorweg aan Gent gebracht hadden. En ook over de karosritjes die zij hadden moeten maken om zich van de ene fabriek naar het andere gesticht te kunnen spoeden. Geen wonder dat ik eenmaal ingeslapen van die koninklijke activiteiten ging dromen. Ik droomde dat Leopold zich voor mij kwam posteren, mij eens erg koninklijk van top tot teen opnam om in het sappigste, platste Gents (hoe was dat godsmogelijk?) met de vurigste van zijn wensen voor de dag te komen: "Stropke, ik heb nu genoeg getoost, gespeecht, gebanketeerd en gebald, ik zou nu ook eens, incognito, kennis willen maken met wat echt Gents leven."

Wat stond er mij anders te doen dan straat in straat uit te trekken en Z.M. te brengen waar zijn paladijnen hem nimmer zouden gebracht hebben. We doorkruisten ijlings de stad van het MEULEGAT en het WOLVE-STRAETJEN naar het SOLVERSTEKSTRAETJEN. Terloops staken we ons hoofd eens in het BEGGYNHOVEKEN waar we geen godsvruchtige vrouwkens maar kijvende grieten aantreffen. De KABAENE wilde ik niet betreden omdat ik maar al te best wist daar op Coupure-pensionnaires te botsen. Ook het VLOYENGEVECHT en het LUYZENGEVECHT lieten we maar liefst links liggen. Zag ik daar niet dat mijn netgezel lichtelijk zijn neus optrok? Nog overtuigender dan zijn wenkbrauwen. Een geluk dat we in TURKEYTJEN wat konden herademen. In het lilliputterig LINDESTRAETJEN met in plaats van een rij mooie bomen wat distels tegen een stuk kerkgevel opklimmend, was al evenmin iets te betrappen. Dan maar via het LEEUWKENSSTRAETJEN en de WALMEIRE onze schreden gericht naar het DWAERSSTRAETJEN. Mijn compagnon die aanstalten scheen te willen maken om van deze brede

wegel een al niet breder straatje binnen te wippen, moest ik naar elders trachten mee te tronen, want dat krom ding met zijn krom vrouwvolk diende kost wat kost genegeerd te worden. Nu van D'HELLE gewandeld naar het PEETJEMANSSTRAETJEN en van daar- geen spoor van vermoeidheid schenen-geen van ons beiden te kennen- naar het VERBRAND MOLEKEN en het ENGELS KERKHOF. In het BLAUWEMEYSKENSSTRAETJEN en het ZUSTERHUIS-STRAETJEN hadden we niets verloren, dus maar naar het KETELSTRAETJEN getogen. Ik was te beschaamd en te gegeneerd om Z.M. te verklappen dat mijn grootouders dit nochtans eerbiedwaardig straatje PISSTRAETJEN noemden.

Tot nog toe hadden we nauwelijks een flanerend schepsel te-gengekomen, maar beland in de omgeving van het TAVENIERS-STRAETJEN hoorden we door een voor ons onzichtbare bende een zonderling, buitenissig liedje bulderen: "En vivan onzen Giele en 'ij mag 't er wezen, en vivan onzen Tseef en 'ij mag 't er zijn! Weg mee den Eaord!

Metéén scheen de koning wat onrustig te worden. "Kom, Stropke, 'k geloof dat we genoeg gezien hebben van onze Goede Stede van Gent. Laat ons maar naar de "statie" gaan. 'k Ben zeker dat GODFRIED VAN BOUILLON, KEIZER KAREL, JUSTUS LIPS-IUS, RUBENS en Marie-Louise van ongeduld staan te branden en te trappen om mij weer te zien. Ga nu maar, ik zal mijn weg wel vinden." - "Zoals het U belieft, Majesteit. En tot ziens!" - "Ja, ja tot in '63 als ik nog eens over kom om Tjaak plezier te doen." - "Pardon, Sire, tot '49, als Uw neefjes en nichtjes uit jezekenstijd komen cavalcaden." - "The deuce!"

Een vloek van zo'n dragonders formaat moet de diepste sla-per uit dromenland doen vluchten. Met een hevige schok schoot ik wakker, mij niet goed realiserend of ik die ont-nuchtering plezierig of triestig moest vinden.

PLEIDOOI VOOR EEN LANTAARPAAL

Onlangs zat ik stil na te mijmeren over dit prachtige kijk-boek over Gent van Verbeke en de Cavele. Meer bepaald had een postkaart van de kouter mijn aandacht getrokken.

In die tijd scheen alles veel scherper afgetekend. Veel meer in absolute contrasten gestoken. Het was zwart of wit, arm of rijk. In 't zwart geklede mensen vóór witte gevels met daarin zwarte deuren. Kale straten met rijke burgershuizen of kleine werkmanswoningen. Twee zaken steken echter nog schriller af tegen de huidige straatbeelden: er is eerst en vooral het ontbreken van autos. Dit geeft alles een veel rustiger aanblik. En er is ook de aanwezigheid van heel decoratieve straatlantarens.

Kijk maar eens op dit kouter beeld; daar staat zo'n vier armig exemplaar in al zijn majesteit. Een streling voor het oog bij dag en nacht. Staat er nu ergens nog één giet-ijzeren lantaarn in Gent? Ik vermoed van niet! Ik weet

dat de meeste die zich buiten de kuip bevonden verdwenen rond de jaren 53 toen de zo efficiënte elektrische verlichting de romantische gaslantarens verdrongen.

Ik herinner mij dat er prachtige exemplaren stonden in de gezusters Loveling straat... Eerst verdwenen de lantarens, daarna werden de voetpaden ingekort... Zelf herinner ik mij geen meerarmige. Zij moeten er toch eens gestaan hebben. Bestaat er daar geen studie over?

Niet overal ter wereld zijn ze verdwenen. Brussel heeft er nog een paar rond de Congres kolom. En zie eens naar de lichten op de Alexander III brug over de Seine in Parijs! Wat sierlijke kunstwerken. Wat een harmonisch geheel. Trouwens de lantaarn palen zijn eenvoudig niet weg te denken uit Parijs. Ganse wijken zijn er nog mee uitgerust. Enkel het gaslicht werd vervangen door een elektrische lamp. Estetiek en efficientie gaan echt samen.

Zou het nu echt niet mogelijk zijn zo een paar meerarmige palen in Gent terug te plaatsen? En dan liefst niet in moderne stijl maar in de versie 1880. Ik zie ze reeds staan: een stuk of vier op St Baafsplein, een tiental op de kouter een paar rond de St Jacobs en 't Gravenkasteel. En hier en daar nog een, al was 't maar om als voorgrond te dienen voor kiekies... of postkaarten. Ja ik weet wel, het kost allemaal geld, maar is er misschien ergens een firma die er een paar wil schenken aan de Stad? Dat is dan weer geld waar zij geen belasting op moeten betalen. Of wie weet heeft de stadskas nog een geheim laadje waar nog wat in zit. En 't is to zo mooi en romantisch. Echt iets voor onze eeuw.

Gewyde van Gent

ALFONS VAN WERVEKE (vervolg)

De eerste taak die Van Werveke tot een goed einde bracht was het persklaar maken van de Uitleggingen tot de Gentsche Stads- en Baljuwrekeningen, Gent, 1906. Weliswaar vermeldt het titelblad dat het (benedictijner)werk uitgegeven is door V. Van der Haeghen en A. Van Werveke, maar de directe (intime) omgeving van deze laatste wist maar al te goed dat de heer Stadsarchivaris voor het opstellen van die uitleggingen maar luttel tijd gevonden had: de werkkraft van zijn adjunct kennend en wetende dat op diens prestaties blindelings te vertrouwen viel....

Na een tijdsverloop van twee jaar, dus in 1908, kon de laatste echo van de G.S.&B. vernomen worden: de uitgave van het tot in de puntjes samengesteld register op die G.S.&B.

Ditmaal prijkte slechts de naam van één uitgever op het titelblad: A. Van Werveke.

Nu de pen gescherpt voor het in orde brengen van de uitgave

van een volgend stel rekeningen, namelijk die welke de periode tussen de twee Artevelden bestrijken: 1351/52 - 1372/73.

Bij het uitbreken van de Oorlog '14-'18 waren reeds iets minder dan 700 bladzijden tekst, omvattende de jaren 1351-1364, van de pers gekomen. Doch om uiterst duistere redenen werden in de drukkerij én het handschrift, én het zetsel, én de gereed gekomen vellen druks door de Duitsers aangeslagen en vernietigd. Als bij mirakel was men er tijdig in geslaagd 2 volledige stellen van het drukwerk te verdonkeremanen. Een vond zijn weg naar de bibliotheek van Prof. H. Pirenne. Het ander belandde gelukkig bij Alfons. Meer dan een halve eeuw bleven die uitzonderlijk kostbare, belangrijke documenten van elk daglicht verstoken. Wat er van Pirenne's exemplaar geworden is, weet ik niet. Dat hetwelk Prof. emer. Dr. Hans van Werveke van zijn vader geërfd heeft diende in 1970 om door de zorgen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis (Paleis der Academieën, Brussel) anastatisch gereproduceerd te worden. Een met onze beide handen toegejuichte gebeurtenis, niet in het minst omdat de onmogelijk af te wegen hoeveelheid arbeid eraan besteed, niet vruchteloos verricht werd.

Jammer genoeg zullen we nog lang moeten wachten eer de leemte van 8 jaar rekeningen zal aangevuld zijn. Met Prof. Van Werveke die voor de dikke, extra verzorgde en prima uitgevoerde foliant een merkwaardige inleiding schreef, spreken we de hoop uit dat ook die enkele jaren rekeningen op een schone dag de reeds bestaande mogen komen vervoegen.

Alfons had evenwel meer dan een pijl op zijn boog. Vanzelfsprekend zou het ons al te ver voeren wilden we hem al die pijlen laten afschieten. Onvermeld mogen we echter niet laten die alleszins opmerkelijke studie over de Leugemeete, studie die hij schreef in samenwerking met Baron J.B. Béthune nadat de erin behandelde materie gedurende zoveel tijd zoveel inkt had doen vloeien en zoveel kwaad bloed doen zetten.

In 1846 had Felix de Vigne in de kapel van het Godshuis van St.-Ján en St.-Pauwel bekend als de "Leugemeete" (Brugsepoortstraat) onder een kalklaag muurschilderingen ontdekt die dagtekenden uit de eerste helft van de 14de eeuw en een lange stoet van gewapende gemeentenaren voorstelden. Terwijl voor de Gentse deskundigen deze fresco's golden voor authentieke kunstwerken (Em. Varenbergh, Hermann van Duyse, J.Th. de Raedt, G. van den Gheyn); meenden enkele confraters (J. van Maldeghem, H.Fierens-Gevaert) De Vigne van bedrog te mogen beschuldigen: eigenhandig aangebrachte vervalsingen.

Om aan de uitzichtloze pennestrijd voor goed een einde te stellen werd Van Werveke belast met het uitbrengen van een

verantwoord = wetenschappelijk verslag over de al dan niet echtheid van de fresco's. Dat rapport dat zoals gezegd met de medewerking van Baron J.B. Béthune tot stand kwam groeide uit tot twee stevige boekdelen, waarvan het eerste, in 1902 uitgegeven door de Maatschappij der Vlaamsche Bibliophilen, al de documenten opsomt die betrekking hebben op de kapel en haar inhoud, en het tweede, uitgegeven in 1909, dat zich bezig houdt met de eigenlijke studie van het onderwerp. Het rapport stelde voor eeuwig en altijd een einde aan de onsmakelijke kibbelpartij.

Van samenwerking gesproken. Met Ch. Gilleman schreef Alfons over de Médailles frappées par ordre du magistrat (de Gand) 1580-1717; over de Inaugurations en Flandre 1717-1792; over de Jetons du Vieux-Bourg; over de Jetons scabineaux au XVIIe et au XVIIIe; over de Cours et prix d'accouchement 1779-1817. Door eenieder ten volle gewaardeerde historisch-aardrijkskundige bijdragen plaatste hij in het Bulletin de la Soc. royale belge de Géographie en meer folkloristisch getinte opstellen in het tijdschrift Volkskunde: over Huwen, Vrijen, Echtscheiden, Begraven, Verhuren van reliquieën; over Ontucht, onwettelijk samenwonen, Veelwijverij, Overspel, lichte Vrouwen en bekeerde Zondaressen. Enzovoort. Et cetera.

Een rijkelijk gestoffeerd hoofdstuk zou te schrijven zijn over de bedrijvigheid van de in 1899 benoemde Conservator van de Oudheidkundige Musea en van het Gravensteen. Wat laatstgenoemd gebouw (1) betreft hadden weliswaar Hermann van Duyse (2) en architect J. de Waele (3) op verschillende tijdstippen beslist lezenswaardige studies laten verschijnen, aan Van Werveke kwam ontegensprekelijk de eer toe de eerste geweest te zijn die een methodisch opgestelde "Gids voor den bezoeker" in het licht gaf. In 1905 als bijdrage opgenomen in de door de Commissie van Monumenten en Stadsgezichten uitgegeven "Gand, Guide illustré" en in hetzelfde jaar als zelfstandige brochure geschreven in collaboration met de genoemde Joseph De Waele: Le Château des Comtes de Flandre à Gand (7de uitgave in 1923). Te noteren valt dat AL de later bezorgde edities:

's Gravensteen te Gent, 5de druk, 1934, 1962, enz.

Guide du Château des Comtes de Flandre à Gand, 1960, enz.

The Castle of the Counts of Flanders, Ghent, 5th Edition, 1945, 6th Edition, 1956, enz.

Das Grafenschloss in Gent, 1956, enz.

trouwe bewerkingen of vertalingen zijn van de in 1905 uitgegeven brochure.

Noten

M. van Wesemael (vervolgt)

(1) Stadseigendom geworden in 1872 (Poortgebouw) en in 1887 (de eigenlijke burcht)

(2) Hermann Van Duyse, Le Château des Comtes de Gand, Anvers, 1892

(3) J. De Waele, Etude sur l'Age des différentes Parties du Ch. d. C., Gand, 1897.

Documentaire Fiche: HET HOF VAN WACKENE.

Andere benamingen en schrijfwijzen: Hof van Wakken- Hof van Wakken-Waterzwaene - Hof van Bourgondië - Hof ter Kapellen - Thof vander Cappellen - 't Huis van Nokeren - Hôtel de Nockere.

De ligging van dit steen op de Poel stemt "grosso modo" overeen met deze van de gebouwen van "Het Volk". Het juiste bouwjaar is niet gekend, maar ligt rond 1400. Het was de grootste private woning die Gent ooit gekend heeft. Langs weerszijden van het hoofdgebouw van dit machtig steen dat op vorstelijke wijze ingericht was, bevonden zich kleinere gebouwen. De vleugel in de richting van de Drabstraat bestond uit weelderige woonvertrekken. De gebouwen uitgevend op de St-Michielsstraat omvatten de stallingen, voorraadskamers en het kwartier der dienstboden. Het gebouwencomplex bevatte ook een kapel.

Nog vóór 1500 verkocht Filips Waterzwaene, heer van Wackene, het Hof en de Heerlijkheid aan Adolf Andries, ridder en schepen van het Brugse Vrije, die ze beiden als bruidschat meegaf aan zijn dochter Clara, toen ze trouwde met Antoon van Bourgondië.

De vader van deze laatste heette eveneens Antoon van Bourgondië en stond ook bekend als "de groote bastaard". Hij was een natuurlijke zoon van Filips de Goede en Magdalena Bruaen.

Bij de dood van Antoon junior ging het Hof van Wackene in 1535 over op zijn oudste zoon Adolf. Deze vergrootte het door de aankoop van naastgelegen huizen op de Poel en in de St-Michielsstraat.

Deze Adolf was een man van aanzien: Ridder van het Gulden Vlies, Hoogbaljuw van Gent, Groot Admiraal der Nederlanden, Mecenas.

In zijn woning logeerden de hoogste gezagsdragers.

Op 7 september 1555 is Filips II er de gast. Wanneer Keizer Karel voor de laatste maal naar Gent komt op 11 augustus 1556, stapt hij af in het Hof van Wackene. Er wordt beweerd dat het hier is dat hij de acte van troonsafstand opstelde, maar zekerheid daaromtrent schijnt er toch niet te bestaan. Wanneer hij een paar weken later definitief vertrekt, is het Adolf van Bourgondië die het bevel voert over de vloot die zijn gast naar Spanje brengt.

Wanneer Adolf kinderloos sterft gaat het Hof van Wackene in 1568 over op zijn broer Antoon. Dit is nu al de 3e Antoon van Bourgondië. En men is dan verwonderd dat geschied- en kroniekschrijvers al eens een steekje laten vallen. Men krijgt soms de indruk dat het enkel was om hun pesten dat al die vaders aan hun zonen hun eigen vóornaam gaven. Deze Antoon n° 3 was Gouverneur van Zeeland en kon niet lang

genieten van zijn nieuw bezit, want hij sneuvelt kort na dien nabij Middelburg.

Het Hof van Wackene gaat dan over zijn zoon..... (Jawel! U hebt het geraden!) Antoon van Bourgondië n° 4. Wij zijn inmiddels beland in de periode van de godsdiensttroebelen. Nieuwe hoge gast in het Hof: de Prins van Oranje die hier verblijft van 29 december 1577 tot 15 januari 1578.

Wanneer Hembyze op het einde van 1583 naar Gent terugkomt en er zijn dictatuur begint, gaat hij zich- zonder nu speciaal de toelating te vragen van de eigenaar- vestigen in het Hof van Wackene. Het is trouwens daàr dat de 70-jarige dictator in het huwelijk zal treden met de jonge Anna van Heurne.

In 1584 komt Antoon van Bourgondië opnieuw in het bezit van zijn eigendom. Wanneer er in 1587 Koningin Elisabeth van Engeland een gezantschap naar Gent stuurt om vredesonderhandelingen aan te knopen met Spanje, zal het afstappen in het Hof van Wackene.

Antoon van Bourgondië n° 4 sterft in Spanje in 1601 en het goed gaat over op zijn oudste zoon Karel van Bourgondië. Ter beloning van vele grote diensten die hij bewezen had, kreeg deze laatste voor zijn heerlijkheid de titel van baronie in 1614 en van graafschap in 1626.

In deze periode schijnt het Hof niet meer bewoond te zijn door de eigenaar: een deel is verhuurd, een deel doet dienst als magazijn.

Karel sterft in 1631 en het Hof wordt eigendom van zijn zoon Willem Karel die het nog verfraait en er een galerij schilderijen aan toevoegt. Na zijn dood heeft zijn weduwe Maria van den Tympele het voogdijschap over de 2 minderjarige kinderen. Zij hertrouwt, gaat buiten Vlaanderen wonen en verhuurt het Hof van Wackene in 1671 aan Jean François della Faille, heer van Nevele, voor den duur van 12 jaar.

In 1678 maken de Fransen zich meester van de stad. De bevelhebber van de Franse troepen, de Graaf de Montbron, verkiest deze woning "boven elke andere alhier" en della Faille wordt vriendelijk, maar dringend verzocht onmiddellijk zijn matten op te rollen, wat hij dan voorzichtigheidshalve ook doet.

Nog geen jaar later verlaten de Fransen onze stad, maar daardoor komt het Hof nog niet vrij, want zoals dat gewoonlijk gaat in oorlogstijd met dergelijke rijke woningen, neemt de bevrijder de plaats in van de bezetter en i.p.v. een Franse generaal kwam er nu een Spaanse generaal.

De zoon van Willem Karel van Bourgondië, Karel Frans, overlijdt kinderloos in 1707 en met hem sterft het geslacht uit dat meer dan 200 jaar bezitter was geweest van het Hof van Wackene.

Het gaat over op Graaf de Haudion. Deze woont niet in Vlaanderen, heeft hier ook geen belangen en verkoopt het aan Baron Van der Noot van Kieseghem die er in 1714 veel veranderingswerken laat uitvoeren. Op betrekkelijk korte tijd verandert het goed verschillende malen van eigenaar. Opvolgentlijk gaat het over van Van der Noot op Philippe Deltour, Jean-François de Rombaut, Mathias du Bois, Mathias-Xavier de Ghel- linck, Heer van Nockere.

Deze laatste die getrouwd was met Marie Colette du Bois sterft in 1747. Zijn enige dochter trouwt met haar neef Jean-Bap- tiste de Ghellinck.

Hun zoon, eveneens Jean-Baptiste genaamd, trouwt in 1772 met Marie-Claire de Coninck.

In 1778 wordt het bouwvallig Hof van Wackene bijna volledig afgebroken en herbouwd volgens de plannen van Joachim Collin (ook nog wel Colin geschreven).

Het resultaat kan op verschillende manieren beoordeeld worden: sommigen beschouwen het als een juweeltje van architecturale kunst. Op anderen maakt het de indruk van een eentonig ge- bouw in "blokkendoosstijl". Wat er ook van zij, het blijft één van de meest luxueuze woningen van onze stad en het blijft regelmatig hoge gasten aantrekken.

Gedurende de Brabantse Omwenteling is van der Meersch er verschillende malen de gast.

Vanaf 1810 wordt het Hôtel bewoond door Jean-Baptiste de Ghel- linck's dochter Marie-Jeanne en haar echtgenoot Piers de Raveschoot die van 1819 tot 1825 burgemeester zal zijn van Gent. Dit huwelijk blijft kinderloos en heel de erfenis gaat over op Marie-Jeanne's zuster Nathalie, die getrouwd was met Emmanuël de Kerchove de Denterghem. Dit paar betreft het Hôtel en blijft er wonen tot aan hun dood.

Dan willen de 2 zonen August en Victor het gewezen Hof van Wackene verkopen, maar er komt een kink in de kabel onder de vorm van de weigering van hun zuster Melanie. Het wordt bij- gevolg verkaveld. Een derde (het deel langs de St-Michiels- straat) blijft eigendom van Melanie die er gaat wonen. Het overblijvende deel wordt in 1858 aangekocht door de "Cercle Commercial en Industriel".

Deze verkoopt het in 1865 aan de "Société Civile de l'Hôtel de Nockere" die er de "Cercle Catholique" vestigt, waarbij zich de "Katholieke en Grondwettelijke Vereeniging des ar- rondissements Gent" voegde.

De "Cercle" zou er een 50-tal jaren blijven. In 1914-18 wordt het gebouw opgeëist door de Duitsers om er troepen in te kazerner.

Na de oorlog had de "Cercle" niet veel interesse meer voor het sterk gehavende gebouw en verkoopt het in 1929 aan de Drukkerij "Het Volk". Er komen verschillende diensten van de christelijke arbeidersbeweging. Salons worden omgevormd

tot vergaderzalen, er komen kantooruimten met winketten, etc. In 1923 worden de gebouwen overgenomen door de daartoe gestichte maatschappij "Het Volk" die er naderhand nog talrijke transformaties liet uitvoeren en het uitbreidde langs de kant van de Ravensteinstraat.

Bibliografie

- De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, dl. VII, blz. 242 e.v.
- Artikel van Pierre Kluyskens in "De Gentenaar" van 4 december 1955.
- "Het grootste Herenhuis te Gent". Artikel in "Palmarès" (datum onbekend)
- V.Fris, Histoire de Gand.
- "De Poel, geschiedenis van een Gebouw, geschiedenis van een Beweging". Brochure uitgegeven door de VZW "Lokalen Het Volk".

H.C.

*** **

VRAAG EN ANTWOORD

VRAAG NR. 24 van H. Collumbien

In "De Gentenaar" van 27 november 1972 laat Pierre Kluyskens in een artikel, getiteld "De bewogen lotgevallen van de Sint-Pietersabdij", John of Gaunt, de zoon van Edward III geboren worden in de Sint-Pietersabdij.

Nochtans, in het onvergetelijk klank- en lichtspel dat een 10-tal jaren geleden doorging in de St-Baafsabdij, kwam er een evocatie van de geboorte van John of Gaunt aldaar.

Hebben de 2 abdijen ook over dàat nog getwist?

Kan iemand ons soms vertellen wààr Filippina nu precies deze zoon ter wereld bracht?

VRAAG NR. 25 van Ch. Fassin

In een rekening van een openbare dienst in dato 1783 worden cijfers vermeld zonder aanduidingen van munt, bv. 2.627.13.03.

Het geldt hier waarschijnlijk Oostenrijkse Florijnen?

Welk was de onderverdeling van de Florijn en de respektievelijke waarden van deze munten in Belgisch goud geld, waarde 1914?

VRAAG NR. 26 van ir. R. Roels

In het werk van Felix de Vigne "Moeurs et usages des corporations de métiers de la Belgique et du Nord de la France" uitgegeven te Gent in 1857, komt een afbeelding voor van het Groot Vleeshuis, nl. de voorzijde en de zijde langs

de Groentenmarkt. Voor wat deze laatste betreft, zien we twee rijen vensters (15 per rij). Op het dak komen 8 dakvensters voor, naar boven spits toelopend.

De huidige zijgevel van het Vleeshuis vertoont echter slechts een gelijkvloers of benedenverdieping, en onmiddellijk daarop het sterk hellend dak waarin 15 vensters elk gevat in een trapgeveltje. De vraag is nu: werd bij de restauratie in 1912 het originele bouwplan gevolgd, zodat de huidige zijgevel de resultante is van dit teruggrijpen naar het initiële gevel- uitzicht, of was er een andere motivering die de bouwkundige ertoe aanzette aan het Vleeshuis zijn huidig aspect te geven?

VRAAG NR. 27 van J. Dhondt

Aan de Stropkaai splitst de Schelde zich, enerzijds in de richting van de binnenstad, anderzijds in de richting van de Keizersvest, langsheen de F. De Goedekaai. Naar ik vernomen heb zou deze laatste richting een kunstmatige scheldearm zijn die reeds uit de middeleeuwen dateert. Feit is dat de tip die aldus gevormd werd door de splitsing van beide scheldearmen (F. De Goedekaai en Ter Platen) een historisch belangrijke plaats moet zijn.

Vraag: - waarom en wanneer werd die kunstmatige scheldearm gegraven?

- welke gebouwen werden in de loop der eeuwen neergezet op de landstrook tussen de F. De Goedekaai en Ter Platen?

VRAAG NR. 28 van J. Dhondt

Wie kan een uitvoerig relaas geven over het ontstaan, het bestaan en de verdwijning van de Gentse zoölogie?

Antwoorden, waarvoor onze oprechte dank, sturen p.a. Rabotstraat 10, 9000 GENT.

ANTWOORD op vraag nr. 21 van H. Collumbien door M. van Wese-mael

Du choc des idées... Enz. Onze vriend en voorzitter, de heer G. Hebbelynck, zal het wel bij het rechte eind hebben als hij erop wijst (G.T. blz. 191) dat Heemers een volksetymologische vervorming is van Heemskinderen.

Als ik op die straatnaam-affaire meen te moeten terugkomen is het om te trachten nog wat meer "lumièr" op het tamelijk duister geval te laten "jaillir", want zo klaar als pompwater lijkt mij dit geval alles behalve.

Laten we eerst en vooral proberen vast te stellen waar de hostelrye De Vier Heemers = herberg De Vier (H)eemers gelegen was.

N. Herckhaert tekent in zijn door de heer Hebbelynck aangehaalde "Oude Vlaamse herbergnamen" inderdaad aan: 1689 tegenover het belfort nevens de achterdeure van de hostelrye genaemt de vier heemers. Doch in dezelfde reeks aantekeningen vinden we onder het trefwoord 's Hertogenbos(ch): ten voorhoofde inde cortryckstraete, haudende den hoeck naer de parade

plaetse daer hier te vooren voor teecken uytgesteken heeft s' hertogenbosch ende nu de vier heemers... (RAG.Rv.VL.8340/70).

Deze informatie is niet alleen een kwart eeuw ouder dan de hoger aangehaalde, ze biedt ons heel wat stof tot nadenken. Wat ik in G.T. op blz. 194 (r.7 e.v.) schreef: "De kans lijkt mij groot dat we met een hoekhuis te doen hebben" wordt door die informatie volmondig bevestigd. Doch welk hoekhuis wordt hier bedoeld? Een van de hoekvormende straten wordt uitdrukkelijk genoemd: de cortryckstraete. Het is uit dit toponiem dat in die tijd eveneens cudderredutstraete ontstond, twee eeuwen voordien curterijgstr.(Fris) heette, op het einde van de 18de eeuw de vorm Korte Ridderstraat te voorschijn kwam. De aanduiding "naer de parade plaetse" liegt er evenmin om. Zoals voldoende bekend is, heette de open ruimte vóór het schepen(en)huus van in de vroegste tijd (Stadsrek. 12 mei 1317) tScotelvat. In de 16de eeuw begon men die "teljoor" Paradeplaats te noemen, een naam die in 1812 voor goed zou vervangen worden door Botermarkt. Het valt op dat men de tweede hoekvormende straat niet noemt maar zich vergenoegt de richting van de weg aan te duiden. Het kan niet anders of we hebben te maken met de hoek die veel later (wanneer? stellig vóór de sloping van blok A) zal ingenomen worden door de magazijnen van 't Belfort (met uithangteken), mode en zijdestoffen, pelterijen, huis S. Vangheluwe.

Heel waardevolle details zijn we onze vriend Hebbelynck verschuldigd, namelijk dat 1/ De Vier Eemers het bord-teken is in 1863 van een kruidenierswinkel gehouden door L.Delatour en gelegen aan de Korte Ridderstr. nr. 11. 2/ kwestieuze winkel, Korte Ridderstr. 11, deel zou uitgemaakt hebben van het in 1960 af te breken huizenblok (blok B).

Jammer genoeg dekken deze details elkaar geenszins.

Ziehier waarom. Evenals het met de Catalognestraat 't geval was begonnen de huisnummers van de K.R.str. te tellen vanaf het Stadhuis-Belfort. De winkel van Delatour bevond zich dus aan de linkerzijde van de straat (blok A). In 1896 - dus even voor de sloping van blok A - telde die straatkant 11 huizen, alle handelszaken: 1 tabak; 3 schoenen; 5 lijnwaad; 7 varkensslager; 9 wapens; 11 kruidenierswaren Demetter, opvolger van Delatour; 13 schoenen; 15 mercerieën, 17 kruideniersw.; 19 sloten; 21 ellegoederen. De rechterkant van de straat, die aanzienlijk korter was, telde heel wat minder gebouwen waarvan twee (nr. 6 en nr. 8) ingenomen waren door Vangheluwe; na de sloping van blok A zal deze ook nr. 2 innemen.

Met de afbraak van blok A verdwenen dus ontegensprekelijk de woningen van de K.R.str. onpare nrs. en die van de Catalognestr. pare nrs., inbegrepen de VIER EEMERS van Demetter. Laten we recapitulerend al de ons tot nog toe bekende bijzonderheden chronologisch gerangschikt in ogenschouw nemen:

- 1476: aan de brabantstrate een uithangbord (-teken?); vier hemskinderen. Belangt ons niet aan.
- 1664: op de hoek van de cortryckstr. een uithbord (teken?); vier heemers.
- 1689: tegen over het belfort een uithbord (teken?); vier heemers; hostelrye.
- 1789: aan de St. Jansstr. een uithbord (teken?); vier heemers. Belangt ons niet aan.
- 1813: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; waarschijnlijk herberg.
- 1822: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; aubergie.
- 1822^a: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; waarschijnlijk aubergie.
- 1822^b: aan de korte rudderstr. een uithbord (teken?); vier heemers; staminee.
- 1834: niet meer genoemd; waarschijnlijk nog herberg doch geen post meer voor bode of voituren.
- 1863: aan de Korte Ridderstr. 11; uithangbord of (-teken?); Vier Eemers; kruidenierswinkel.

Wat leert ons die kleine opsomming? De herberg-hostelrye-aubergie De Vier Heemers heeft zich steeds bevonden by het belfort. Aldus heette tot 1812 het gedeelte straat dat de Marjolyn straete met de Parade Plaetse verbond. Vanaf 15-12-1812 (zie Nouvelles dénominations en français et flamand des rues, places, etc. de Gand, chez C.J. Fernand, janvier 1813) kreeg dat stuk straat tegelijkertijd met de Parade Plaetse de naam van Boter-merkt = Marché au Beurre. Vandaar dat we in latere tijd het hoekhuis 't Belfort gemerkt zien als Botermerkt nr. 7 en Korte Ridderstr. Nrs. 2-6-8.

Het ware een doenlijke zaak na te gaan in welk jaar de herberg textielwinkel geworden is en in welk jaar Deletour ten tonele verscheen. Het volstaat vast te stellen dat de uiter-aard klein behuisde winkel De Vier (H)Eemers niet op een hoek maar te midden van een rij huizen gelegen was. Tevens valt te noteren dat vóór 1812 heemers met h en na 1812 zonder h geschreven werd, de staminee-naam niet te na besproken.

Inmiddels hebben we nog geen woord gerept inzake het uithangteken zelf. Het spreekt vanzelf dat een afbeelding van de Vier Heemskinderen, parmantig gezeten op hun onweerstaanbaar Ros Beiaard (schilderij of beeldhouwwerk) de gevel van de herberg-aubergie versierd heeft. Dergelijke gewrochten niet onverwoestbaar zijnde is het niet uitgesloten dat ons schilderij of beeldhouwwerk op een bepaald ogenblik de plaats moest ruimen voor een heel wat pretentielozer bord. Niet uitgesloten dat- wat meermaals gebeurde - de betekenis van dat woord heemers eerst vervaagde om naderhand in het vergeetboek te geraken en om uiteindelijk overgeplant te worden op het begrip eemers, de Gentse vorm van emmers.

Het zal dan ook wel zo geweest zijn dat, laten we zeggen in de 19de eeuw, het uithangbord inderdaad een stel authentieke

emmers te aanschouwen gaf. Hoe anders te verklaren dat we aan de Koornmarkt een herberg "In de DRIE Eemers" aantreffen? Het zou waarachtig te absurd klinken te veronderstellen DRIE Heemkinderen in plaats van vier in actie te zien! De heer Hebbelynck was zo voorzichtig en verstandig de door de heer H. Collumbien gestelde vraag "Wat met die Viereemersstraat?" onbeantwoord te laten. Voorlopig zullen we ons vergenoegen met zijn wijs voorbeeld na te volgen in de hoop en in de verwachting dat andere en betere informatie ons in een zeer nabije toekomst zullen toelaten wel met een aanvaardbaar antwoord voor de dag te komen.

ANTWOORD op Vraag Nr. 23 van Ir. Roels door H. Collumbien

Het huis "De Groote Steur" dateert van ongeveer 1400. Er bestond vroeger ook een "Kleine Steur" die gelegen was naast de Grote Steur, kant Lange Munt. Vermeldenswaardig is dat in de 15e eeuw dit huis bewoond werd door Jacob de Ketelboetere die de gekende muurschildering in het Groot Vleeshuis liet maken. In 1667 werd de gevel van de Groote Steur in steen gebouwd en in 1884 liet de toenmalige eigenaar, de Gentse mecenas Ernest Lacquet, het restaureren in oorspronkelijke stijl.

Het huis in de Kathelijnestraat 11, is "De Pelicaen". Er waren in Gent vroeger verschillende huizen die "De Pelicaen" genoemd werden, zo o.m. het Hôtel Van der Meersch op de Nederpolder en de "Platte Beurs" in het Klein Turkije. De "Pelicaen" uit de S.-Kathelijnestraat dateert niet van 1701, maar werd in dit jaar herbouwd. Deze zeer mooie woning werd gerestaureerd van 1916-tot 1920. Zij was vroeger het lokaal van de "Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten". Zeer mooie foto's van dit huis, zowel binnen als buiten, zijn te bekomen in het A.C.L. te Brussel.

* * * * *

VARIA

- * Uit een circulaire van Gouverneur De Kinder aan de Gemeentebesturen van Oost-Vlaanderen: "Het is bedroevend vast te stellen dat de ter zake verantwoordelijke overheid zo weinig begrip betoont voor een harmonieus en esthetisch verantwoord leefmilieu en het zonder ernstig onderzoek naar alternatieven, opoffert aan de zogenaamde regels van de verkeerstechniek of de dikwijls niet of onvoldoende gegronde eisen i.v.m. het openstellen van een parkeerruimte. Terecht wordt dergelijke betreurenswaardige handelwijze aan de kaak gesteld door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en door alle verenigingen en personen die met het lot van het leefmilieu begaan zijn.

* Ghendtsche Chronijcke

Ter intentie van onze leden die luisteren naar deze radio-kroniek van B.R.T. Oost-Vlaanderen: Deze kroniek wordt verder gezet in 1973 maar wordt niet meer opgenomen in het "Splinternieuws" van 18.30. Zij is te beluisteren iedere maandag in het programma dat begint om 18 uur.

- * In het Algemeen Rijksarchief, Galerij Ravenstein, 78 Brussel zijn afgietsels van de volgende zegels te bekomen:
  - n. 1524 Stad Gent (1288)
  - n. 31986 Stad Gent (1330)
  - n. 1468 Stad Gent, ad causas (1402)
  - n. 3468 Stad Gent, ad causas (1436)
  - n. 6953 Stad Gent, ad causas (1450)

Prijs per afgietsel: 30 F (Voor schoolgebruik: 20 F)

* * * * *

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

- * M. BROECKHOVE, Kunstschilder Gaston Willemsen. Naar aanleiding van een retrospectieve tentoonstelling Kermissen Schilderijen, tekeningen en pastels 1939- 1962 in het Museum voor Volkskunde te Gent 13 mei- 11 juni 1972, Overdruk Oostvlaamse Zanten, XLVII, 1972, nr. 4-5, blz. 155-57
- * E. DHONT, Akademische proefschriften over de geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen en het Graafschap Vlaanderen. Systematisch overzicht van de Verhandelingen voorgelegd aan de Belgische universiteiten (1921-1960), Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 231 -258
- * W. PREVENIER, De zin van de lokale geschiedschrijving, Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 267-273.
- * W. STEENHAUT, De Stakingen te Gent (1872-1902) Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 327-354.
- * R. VAN DEN ABEELE, Grondbezit en Landbouwbedrijven te Sint-Martens-Latem van de 16e tot de 19e eeuw, Overdruk, Jaarboek II, 1971 van de Heemkring Scheldeveld, blz. 19-92
- * Ad. BAEYENS, De Zang der torens, Gent, De Christelijke Kunstgilde, (1951), 4°, 239 pp., ill.
- * L. DE VRIESE, Gentse spreekwoorden en spreekwijzen. Derde vermeerderde en gansch herziene uitgave, Gent, Van Doosselaere, 1907, 8°, 30 pp.
- * L. VAN AVERBEKE, Geschiedenis van Wondelgem, Wondelgem, 1968, 8°, 78 pp., ill.

Aan alle schenkers hartelijk dank !

Als ruilabonnementen ontvingen we:

- * Heemkring Scheldeveld, Jaarboek II, 1971, 8°, 131 pp., ill.
- * Onze dekenijen, nr. 6 nov.-dec. 1972
- * Berichten van de heemkring Scheldeveld, jg. IV, nr. 4, dec. 1972

* * * * *

GENT IN DE PERIODIEKE PERS

In "Knack" van 25 oktober 1972 (blz. 43-44) en van 1 november 1972 (blz. 33-36) verschenen 2 artikels getiteld: "BETON IN DE GENTSE LEIE". Het is in feite een interview met ons lid Ingenieur André Mertens, die op het Ministerie van Openbare Werken belast is met de zorg over het onroerend kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen. Er worden heel wat wijze zaken in verteld en wij kunnen onze leden de lectuur van deze artikels ten zeerste aanbevelen. Nog veel liever zouden wij hebben dat onze locale autoriteiten ze lazen en er enkele nuttige lessen uittrokken ten profijte van Gent.

In verband met de sinds jaren geplande Leiedemping wordt de sombere diagnose geciteerd die in 1970 gesteld werd door enkele Britse journalisten: "De Stad Gent staat op het punt vermoord te worden. Deze misdaad wordt dezer dagen beraamd door stomme technokraten, aangemoedigd door lokale winstzoekers en geduld door kortzichtige stadsedielen.

Ingenieur Mertens houdt telkens het hart vast als hij kennis neemt van elk nieuw plan van een promotor voor Gent, want daaruit blijkt telkens dat het behoud van het kunsthistorisch patrimonium de zorg zal wezen van de bouwers van shopping-centers, multiflats, kantoortorens en parkeerhallen.

Wij kunnen natuurlijk al het lezenswaardige uit deze artikels hier niet citeren, maar willen tot slot wel een paar feiten vermelden die weinig gekend zijn en die ons een verontrustend beeld geven van wat in sommige technokratische breinen omgaat. Zo bvb.: Had Openbare Werken in 1936 kunnen beginnen aan de autosnelweg Brussel-Oostende, dan had men hem volgens de plannen van toen dwars door Gent gelegd.

Over St-Michielsbrug!!!

Verder: "Het oorspronkelijk tracé van de E.3 werd gewijzigd en ligt nu 4 Km te dicht bij het centrum van Gent. Die polluerende internationale weg snijdt nu door Ledeberg waardoor hij over enkele kilometers ook als straat dient en het snelverkeer uit Denemarken en Lissabon er klem rijdt tussen de bestelwagentjes van bakkers en van Gentenaars die uitrijden om een ons tabak".

H.C.

Een ander uiterst interessant artikel over Gent verscheen in het Nummer 1-1972 van het Algemeen Nederlands Tijdschrift "Neerlandia", blz. 5-13.

Wij zijn misschien een beetje laat om het te vermelden, maar het werd pas nu onder onze aandacht gebracht.

Het artikel is getiteld: "Gent Morgen tussen Welvaart en Leefbaarheid". Het is een vrij uitgebreid en zeer objectief overzicht van de problemen waarmee onze stad geconfronteerd wordt. Het is van de hand van de gekende journalist Piet Wollaert. Wat ons toch bevreemdt is dat wij moeten grijpen naar een Nederlands tijdschrift om een degelijk artikel te lezen over de Gentse problematiek.

Hoe komt het dat wij artikels van een dergelijk gehalte zo zelden tegenkomen in onze eigen locale pers?

Worden wij dan door onze kranten uitsluitend beschouwd als een volk van duivenmelkers, bolders, kaartspelers en boogschutters?

Deze vraag doet overigens niets af van het respect dat wij hebben voor deze brave, sympathieke mensen.

H.C.

GENT IN DE SPIEGEL VAN ZIJN
DAGBLADEN

- * De heer Achiël Andries werd aangesteld om een nieuwe Maagd van Gent te maken die geplaatst zal worden in de Voldersstraat, zie hierover Het Volk van 27-11 blz. 3, Vooruit van 2/3-12 blz. 13, Het Volk van 5-12 blz. 12, De Gentenaar van 5-12 blz. 6 en Het Laatste Nieuws van 6-12 blz. 10.
- * Omtrent gedesaffekteerde kerkhoven rond kerken die een verstoring van het leefmilieu betekenen en opgeofferd worden aan regels van verkeerstechniek, lees de Gentenaar van 2-3-12 1972 blz. 6 en het Laatste Nieuws van 4 dec. 1972 blz. 10
- * Over de tentoonstelling van "Gentse Hoekjes" in het Museum voor Volkskunde, zie De Gentenaar van 4.12.72 blz. 6
- * Het bericht betreffende de sloping der huizen nrs. 4, 6 en 8 in de Drabstraat verscheen in Het Volk van 7.12.72
- * Gent kreeg een advieskommissie Ruimtelijke Ordening Oost-vlaanderen, zie Vooruit van 25/26-11-72 blz. 13.
- * Een uitgebreid artikel getiteld "De opschriften van Prudens van Duyse" verscheen in De Gentenaar van 15.11.72 blz. 9
- * Voor de liefhebbers van hedendaagse kunst "Opening van cultureel informatief centrum te Gent" in Het Volk van 2/3-12-72 blz. 15, Vooruit van 23.12 Blz. 13, Het Laatste Nieuws van 4.12.72 blz. 16

BIBLIOGRAFISCHE SPROKKELINGEN

- * Overkort verschijnt bij de uitgeverij Familia et Patria te Handzame te werk Toonneel der Steden van 's Konings Nederlanden, met hare beschrijvingen uitgegeven door Joan Blaeu in 1649. Deel I. De steden van Vlaenderen, Artois en Vlaenderen onder de Verenigde Nederlanden, Formaat: 29 X 21 cm. Het boek telt circa 270 blz. tekst en platen over een volle blz. en 48 uitslaande grondplannen van steden. De delen zijn afzonderlijk verkrijgbaar. Prijs per deel: 1250 F. Ook verkrijgbaar in de plaatselijke boekhandels.
- * Een facsimili-druk van het werk van Frans De Potter "Gent Van den oudsten tijd tot heden" is thans ook volledig verkrijgbaar. Acht delen. Totale prijs: 4.800 F/. Losse delen niet afzonderlijk verkrijgbaar.
- * V. SPEECKAERT, Geschiedenis van Gent, IX, in Onze Dekenijen, nr. 6, nov-dec. 1972, blz. 1-2.
- * J. DECAVELE, Het Uitzicht van Gent ten tijde van Keizer Karel, Het panoramisch plan van 1534, in: Toerisme in Oost-Vlaenderen, 21° jg, nr. 4, juli-aug., 1972, blz. 68-71.
- * P. KLUYSKENS, De bewogen lotgevallen van de Sint-Pietersabdij, in DE GENTENAAR, 20 november 1972 blz. 8, 27-11-72 blz. 8 en 5 december 1972 blz. 9

* * * * *

AANVULLENDE LEDENLIJST.

320. Mevr. R. Audenaert, Nieuwe Wandeling 40	9000	GENT
321. Mevr. N. Autreve-Seghers, Molenaarstr.89	9000	GENT
322. Dhr. H. Balthazar, Neckersvijverstr. 50	9110	ST-AMANDSBERG
323. Mevr. F. Bontinck-Bernaert, Lievekaai 93	9000	GENT
324. Dhr. G. Bracke, Drongensteenweg 216	9000	GENT
325. Mej. C. Van Winckel, Postbus 184,	9000	GENT
326. Dhr. J. De Canck, Bosstraat 178	9310	LE DE
327. Mevr. G. De Meester-Van Petegem, Ijskel- derstraat 114	9000	GENT
328. Foto-Atelier Luc De Rammelaere, G. Callier- laan 55	9000	GENT
329. Dhr. J. Dhondt, Ph. De Goedekaai 42	9000	GENT
330. Mevr. Dilewijns-Acke, St. Denijslaan 40	9000	GENT
331. Mej. R.M. Geirnaert, Pelikaanstraat 15	9000	GENT
332. Mevr. Heynderickx - Van Vlemmen, Kortrijkse Steenweg 631	9000	GENT
333. Dhr. J. Hombrouckx, St. Bernadettestr.114	9000	GENT
334. Mevr. Rosiers-Simoens, Zwijnaardse Steenweg 198	9000	GENT

335. Dhr. M. Timmermans, Beukenlaan 33 9910 MARIAKERKE
 336. Mevr. Van Collem l. Sportstraat 30 9000 GENT
 337. Dhr. J. Van de Castele, Rodenbachstr.48 9000 GENT
 338. Dhr. J. Van der Eecken, Hof ter Mere 11 9000 GENT
 339. Mevr. H. Van Hoorde-De Cock, Langemunte
           20 9232 GIJZENZELE
 340. Mevr. Th. Verdonck-Wittesaele 9001 GENTBRUGGE
 341. Dhr. J. Vervondel, St. Elisabethplein 15 9000 GENT
 342. Dhr. R. Wallaert, Vrijdagmarkt 56 9000 GENT
 343- tot 351, Scholen van Gent

SPECIALAAL STEUNFONDS

11. Mevr. Van den Bossche-Verdickt 50 F

* * * * *

WORD LID VAN DE HEEMKUNDIGE EN HISTORISCHE KRING "GENT"
 OF VERNIEUW UW LIDMAATSCHAP DOOR 150 F TE STORTEN OP
 P.R. 10504.73